

Universitätsbibliothek Paderborn

Homiliæ Qvadragesimales Reverendissimi D.ni P. F. Hieronymi Baptistæ De Lanvza Venerabilis memoriæ Episcopi Barbastrensis & Albarrazini, Ord. FF. Prædicatorum

Ex Hispanico idiomate in latinum perfectè fideliterq[ue] iuxta posteriorem omnium, nouamq[ue] editionem translatae, & ab innumeris cùm S. Scripturæ, tùm SS. Patrum typographicis erroribus emendatæ ... cum triplici Indice ...

Lanuza, Jerónimo Bautista de

Antverpiæ, 1649

In Sesto Inventionis S. Crucis: Homilia Qvinqvagesima. Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis. Ioan. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53092](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53092)

ministros, sicut decet Dei ministros, & qui no-
nerunt, auctoritate & potestate præminere,
sibi à Deo communicata. Nobiles qui tam festi-
uo concursu cathedram meam circumcincerunt:
Et nunc commendo vos Deo; qui reddat illos ita
moribus & animâ illustres, quales se esse in na-
tura gloriantur. Matronæ illustrissimæ, valde
illustres, & illustres debitor sum silentio & de-
uotioni, quâ conuenistis: *Et nunc commendo vos
Deo*: qui vos tanta faciat in animâ venustate
conspicuas, quanta in corpore fulgere concipi-
scitis. Diuites qui tanta adlitterunt attentione
seculi consilia percipientes Euangelica, manuf-
que ad eleemosynas extenderunt nos ordina-
rias: *Et nunc commendo vos Deo*: deprecans
eum illa vobis tribuat viscera misericordiæ, qui-

bus optabat Apollonius huius mundi soliti de-
tes opulentiores. Pauperes, qui vestris defici-
do facultatibus vestrae vilitatis auidi concisionis
frequentibus assidui: *Nunc commendo vos Deo*,
qui constantem vobis tribuat patientiam, &
aptum necessitati remedium. Porule breuiter-
lis, & piissimi parochiani, qui voluntate pimo-
stus vos sermones meos audire singulari: *Com-
mendo vos Deo*: ut ipse iis omnibus occurrat
bundantissime in quibus ego defeci, atque diu-
næ eius gratiæ verbum omne restitueret in-
modum, omnes repararet rupturas, illuminet in-
tellectus, inflammet voluntates, dirigat adiuu-
gressus deducat, negotia secundet, sceleribus
ignoscat, gratiam in hac vita largiantur & in al-
tra gloriâ coronet sempiterna, Amen.

S V M M A R I V M

HOMILIÆ QVINQVAGESIMÆ SEQVENTIS.

MYSTICAM continet S. Euangelium sermocinationem, quam
Christus Dominus habuit cum insigni illo magistro legi, &
Principe Synagogæ Nicodemo, circa subtilem veritatis Theo-
logicæ quæstionem, quam nosse desiderabat, vt certam cœli
viam agnosceret. Hanc Dominus orditur illi prælegere primam
collocans fundamentum; necessariò nouam sequi essentiam,
nouam natiuitatem, nouam vitam, homines nouos nouamque
regenerationem. *Amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit de nouo, non potest introire in regnum
Dei.* Enodat Christus difficultatem, quam Nicodemo proposita doctrina pariebat,
& pro solutione disputat de Ecclesiæ suæ fundatione: quæ mundus nouus est &
spiritualis. In sancta verò Cruce eius statuit firmitatem. Vt autem hoc illi signifi-
cet alludit ad historiam quam refert Spiritus S. in L. Num. c. 21. de populi illius
seditione, tot tantisque receptis beneficiis ingratiissimi, quibus eum Dominus cum-
mulauerat, dum illi de petra aquam educit, vt mel dulcissimam & panem de celo
Angelicis pistum manibus, aliisque quàm plurima. Necdum debitas Deo laudes de-
dit sed insuper totus in seditionem versus populus aduersus Deum detractione
mordax non toleranda, panem ab illo receptum aspernat, Et Manna fastidientem,
diuinæque turpiter potentiæ derogans, ait: *In fraudem nos Deus induxit, dum de
Ægypti seruitute vendicauit. Tantam sic Deus impudentiam est execratus, vt ad
supplicium culpæ conformem in populum serpentes miserit ignitos, à quibus mox
vivo igne succensi depetibant, tum facti pœnitentes ad Moysen recurrunt. Moyses
autem supplicem Deo pro populo libellum offert, rogatque indulgentiam. Ignis
scit populo Dominus, atque in tanti mali remedium serpentem iubet erigi autem
in stipite, quatenus illum à serpentibus mortis aspicientes pristinam salutem asse-
querentur.*

querentur. Eodem, inquit, modo, mea fiet in Cruce exaltatio, vt regnum meum
 electorum eleuetur: qui in virtute crucis mee mortisque sunt saluandi: Sicut Moy-
 ses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis, vt omnis qui credit in
 ipsum, non pereat, sed habeat vitam aeternam. Itaque ad glorię S. Crucis expositionem,
 cuius hodie festiuam Ecclesia celebrat Inuentionem, ad quinque reducit puncta,
 a Primum sit: quod omnis essentia, vita spiritualis, & quidquid virtutis bonique
 filiget in Ecclesia, dependeat & procedat de Cruce Saluatoris. b Secundum: quod
 Christus exaltatus in Cruce nostrorum remedium sit peccatorum. Quia verò ser-
 pens hic aeneus eius figuram expressit in stipite erectus, virtutem habuit sanandi ab
 ignitis insectos serpentibus. c Tertium: exaltationem nominis Christi, & regni
 eius principium in Cruce fundari: quare tandiu illa durabit, quamdiu gloriosum
 Christi regnum perseverabit. d Quartum: quod in commutationem, eius, quod
 Crux Christi ex sit in humili ad supremam & eminentissimam extulit dignita-
 tem, eam etiam Christus Dominus ad supremam primamque extulit adorationem
 soli Deo conuenientem. e Quintum: Per ipsam nostra conquirenda est saluatio;
 sicut per eam suum Christus regnum obtinuit: hæc etenim est quæ nobis prædicat,
 omnes nos esse Christi, nobisque manifestat quid sit peccatum, vt illud toto studio
 fugiamus; talis etenim est erga homines Dei amor, quatenus per seum obstric-
 tum sequamur patientiã, obedientiã, pietatis, & amoris inimicorum, quam no-
 bis prædicat.

§. 1. Christus in Cruce totam Ecclesia sua sum-
 dit ad seum & quid, quid in eo boni com-
 medatur: eo modo quo pro maiori securi-
 tate fundauerat super mare totam vniuersi
 machinam.
 §. 2. Maiori proprietate vocatur Crux Christi
 arbor vite spiritualis Ecclesie, quam illa
 quam Deus plantauit in paradiso ad vita-
 coporea conseruationem.
 §. 3. Compulerunt Deum peccata & sacrilega
 populi sui transgressiones, vt eos omnes de-
 leat per serpentes ignitos, quos immisit.
 Quamuis dum ad eum per penitentiam re-
 curunt, eis contra morsum remedium festinè
 prouideat.
 §. 4. Serpens anem iubente Deo per Moysen
 in stipite erectus in remedium mori un-
 gnitorum serpentum virtute viguit sanan-
 di: quia symbolum fuit Christi in Cruce
 exaltati.
 §. 5. Exaltatio nominis Christi eiusque sacra-
 tis gloriã corporis arbori S. Crucis in-
 medatur, sicut ea quam fecit in stipite

Serpentis aenei exaltatio.
 §. 6. Ex Christi Domini exaltatione in Cruce
 regnum accepit principium, quod dixit I-
 saias ex quatuor terra partibus efforman-
 dum.
 §. 7. Mortuus in cruce Christus eam ad tantum
 extulit gradum, vt ex statu maxim: viii &
 abiecto, quo apud homines in mundo labo-
 rabat, digna reddita sit summam adorationem
 soli Deo conuenienti.
 §. 8. In gratitudinem quod Crux medium sue-
 rit eminentissima Christi exaltationis illam
 ipse Saluator ita exaltauit, vt ipsa sublimius
 etiam per absolutam Dei potentiam nequeat
 exaltari.
 §. 9. Ad amplorem Crucis gloriã, tanto illa
 tempore durabit, quam o gloriosum Dei Re-
 gnum; quia ab utroque Sanctorum gloria
 dependet & beatitudo.
 §. 10. Crucis signum in altum erectam. Pri-
 mo: significat te per ipsam debere tuam
 affectus saluationem, sicut per ipsam Chri-
 stus suum affectus est regnum. Secundo:

af. 12.
 b f. 3.
 c f. 5.
 d f. 7.
 e f. 9.
 f. 10.
 11.
 12.
 13.
 14.
 15.
 16.
 17.
 18.
 19.
 20.
 21.
 22.
 23.
 24.
 25.
 26.
 27.
 28.
 29.
 30.
 31.
 32.
 33.
 34.
 35.
 36.
 37.
 38.
 39.
 40.
 41.
 42.
 43.
 44.
 45.
 46.
 47.
 48.
 49.
 50.
 51.
 52.
 53.
 54.
 55.
 56.
 57.
 58.
 59.
 60.
 61.
 62.
 63.
 64.
 65.
 66.
 67.
 68.
 69.
 70.
 71.
 72.
 73.
 74.
 75.
 76.
 77.
 78.
 79.
 80.
 81.
 82.
 83.
 84.
 85.
 86.
 87.
 88.
 89.
 90.
 91.
 92.
 93.
 94.
 95.
 96.
 97.
 98.
 99.
 100.

te totum esse Christi. Tertio: ipsam esse
contra inimicos tuos forte propugnaculum.
S. II. Crux perpetua est Prædicator vobis in-
dicans qua facienda conueniant. Nobis et-

iam exponit quid sit peccatum, quid sit
amor Dei: nec non docet nos patientiam,
obedientiam, pietatem amorque inimicorum.

HOMILIA I. IN FESTO INVENTIONIS

Sanctæ Crucis.

Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium
hominis. Ioann. 3.

I
Eccle-
siaz cõ-
gratu-
landũ
de in-
uenta
Cruce.
Luc. 15.
9.

Rbitrans est D. Petrus Damianus
Cardinal. contigit s. Eccle-
siaz olim mulieri, de qua para-
bolam Christus in mediu pro-
fert: quæ pluribus diues monili-
bus margaritam vnam forni-
to perdidit preciosissimam, suoque orna-
tu maxime necessariam: hinc prægrau dolet
tristitia, tantumque angitur, vt reiecta omni quie-
te, eam quaesitura verrat domum & euerat, imo
& cunctos eius euerat angulos, quam cum in-
uenit tanto completur gaudio, quanto fuerat
moxore ex eius perditione consumpta: Ita vt
se teneri iudicauerit, amicorum & vicinarum
cortum in vnum conuocare, vt sibi ob inuentam
dragmam bene apprecentur: *Conuocat amicos
& vicinas, dicens: Congratulamini mihi, quia
inueni dragmam quam perdideram.* Præolaris
abundabat Ecclesia monilibus, quibus à sponso
suo charissimo affatim ornata fuerat & locuple-
tata; talibus, vt eius comparatione purissimi ad-
amantes, gemmæ splendidissimæ, & rubini so-
lis fulgore rutilantes vtilissimum illeceus esse vi-
deantur; Aurum Arabiæ lutum est & argentum
sordet vt puluis. Hæc autem ea erant, quæ no-
stræ fetuerant instrumenta Redemptioni, qui-
bus pretiosus Christi sanguis dignitate conuul-
serat inflatam: sunt autem hæc: corona, spinæ,
clauis, lancea, spongia, arundo, iudarium, mo-
numentum: porro perditur gemma illa ceteris
eminentior S. Crux: tantum enim præualuit
diaboli peruersitas, vt cooperantibus Iudæis sub
terra loco tegetetur ita secreto, vt nullis esset

ipsa manifesta, itaque abscondita, vt testis D. Am-
brosius iam illam cooperuissent heretici & ardentia
illoque modo circa ducentos annos lan-
Non inferiori quærebatur diligenter Mater Ec-
clesia hoc diuitiarum suarum, ornamentoque pre-
gnus, quæ alia gemmam suam perditam, quæ
dem sponsi sui beneficio, plurimam adhibere ob-
gentia illam inuenit operta & studio Mater
matris Constantini Imperatoris. Vnde raro
subiicit gaudio Mater Ecclesia, vt iustum esse
conferat de hoc festiuium lætæque iusticiæ
quo cunctos suos vicinos & incolas conuocet, ita
de tanta illi fortuna forteque optima congratul-
lentur. Ideo nos hodie in vnum collige, ad
q: e: *Congratulamini mihi: quia inueni drag-
mam meam quam perdideram.* Vt autem merito
gaudeamus quàm merito Ecclesia eminet, agens
de dragmæ huius dignitate & valore. Hæc
tem ita later in cruce abscondimus, vt cum can-
siales nequeant oculi intueri, sed nec ipsa
intellectum, sint hæc supremorum Scriptura-
rum gratia Spiritus S. eos illuminet; illam
tur intercedente cœlestium Regina pollicetur
Ans Maria.

S. I. Ch.

Christus in Cruce totum Ecclesia sue fundavit ad firmam & quidquid in eo boni commoventur: eo modo quo pro maiori securitate fundaverat super mare totam universi machinam.

est, fundamentum esse debere multo solidius, quam id quod illi superponitur. Et quamvis Christus Dominus discrimen statuerit inter sapientem & stultum, quod hic edificet super arenam, mobilem & leuem, ille vero super petram solidam, rupem que fortem, quam infringere nequeant venti, turbines, & procellae tempestatum: & certum est, quod terra maris sit & aquis constantior: terra etenim ea est super quam collocantur & quiescunt montes, lapides, ferrum, plumbum, & stat in æternum immobilis. Aquæ vero fluidæ sunt, ut nec firmo queas pede super illas obambulare, adeoque mobiles, ut illas ventus hinc & illuc dispergat. D. Chrysost. tamen interpretatur hæc ad litteram intelligenda: quod realiter fundetur super mare quod etiam Thales Milesius vms de septem Græciæ sapientibus opinatus est, de quo disputat Aristoteles: vnde multi De Stoics Græci tenebant, quod sicut navis aut lignorum congeries mari superposita, super illud fluctuat & fulcitur ne mergatur: sic & terra & hoc repetere videtur David: Qui fundavit terram super aquas. Patres vero Latini his fidem non adhibent, hæc ad litteram debere intelligi, sed dici quod terra fundetur super aquas, quia tota terræ firmitas, virtus, & substantia fundatur in mari: quia terra ex se frigida est & arida, & per consequens si ipsa sola existeret non posset seipsam conservare; nec enim aliud esset, quam mens pulvis, qui tam modica nimirum firmitate, ut vnicus ventus flatus illum abripiat, nec similiter virtute polleat quæ vel vnicam herbam plantamque, exigentiam licet instar acicule produceret. Mare virtutem illi tribuit, etenim de mari scantiunt aquæ, quæ totam penetrant terram & flumina quæ verè dixerit esse ut venas corporis, & hæc quidem aquæ illam comprimunt, conglobant, & solidant, aquæ hæc virtutem illi ministrant quæ producat arbores, plantas, flores, & herbas, ita ut ex veritate quis dixerit, nihil in terra viride germinare quod non in aquis fundetur, sine hoc siue illo modo, vnde verè & proprie dicitur quod Deus terram fundaverit & hanc universi machinam super mare, & hoc inquit D. Chrysost. summam sapientiam, ut ita tempestivè & ab ipso orbis exordio disponderet intellectus per opera naturæ, ad opera gratiæ; insulam etenim est, ut illa tanquam inferiora his serviant, quæ gradus sunt & ordinis eminentioris; & qui perest in ordine naturæ rem adeo mobilem ac instabilem, ut aquæ sunt, tanquæ efficere virtutis, ut super illas terræ fundaret stabilitatem, mundi quæ firmata

Loquentis flumen & antesignanus D. Chrysost. qui licet dote claruerit singulari, ad exponenda S. Scripturæ mysteria, tamen legitima modum excellit & scriptum superat in expositis. D. Paul. epistolis, ut ille, qui sæpe numero dum illis enodandis inagilaret, visibiliter inveniit sibi adstantem D. Paulum ad aures ei colloquentem) ex industria aggressus est dare commentum illorum verborum in quibus D. Paulus Cretens appellat, virtutem Dei: sic enim ait: *Stabilitas Crucis perenniibus suis est; in autem qui ipsi sunt, id est nobis Dei virtus*. Et hæc est hæc ratio, quia virtus Dei ea est, quæ cuncta sustentat & conferuat, & super quam omnia fundantur creatura, iuxta illud eiusdem Apostoli: *Terra omnia verbo virtutis sue*. Crux autem ea est, super quam Deus totius Ecclesiæ, & omnique boni statit vniuersum: etenim per Crucem esse habet, & per eius virtutem conseruatur & quantum quia Deus hanc habebat voluerat, voluit ab initio mundi (si D. Chrysost. credimus) eo modo procedere in operibus nature, ut ea nobis profundum hoc gratiæ mysterium declararet. Primum, ex primis visibilibus operibus, fuit terræ fundatio, quam Deus terram, stabilem, & immobilem fundare, voluit de qua dicitur: *Terra in æternum stat*. Hanc terram supra quid fundavit? Quæ basis illius? Perlege cum D. Chrysost. S. litteras, & inuenies pelagus eius esse fundamentum: clarissime hoc patet, à quo longe semouendum est omne mentium. Propheta Regius: *Domini est terra & fundavit eam, orbis terrarum, & vniuersi qui habitant in eo*; quia ipse super maria fundavit eam, & super flumina præparauit eam. Vel ut alij loquuntur: *Stabilis eum*. Domini est terra, & quidquid eius termino comprehenditur: homines, animalia, plantæ, montes, præta &c. Quia ipse horum omnium auctor est & fabricator. Ex supra per quæ hæc omnia stabiliuit? *Super Maria*. Quamuis Maria dicat plurali, tamen idem est quod mare: nam ipse Spiritus S. ibidem ait: *Conspicimus aquarum appellauit maria*. Parcat enim Deus, in quam casit hoc sapientiam, velle fundare terram super aquas: Omni vero vetiss

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tem: possit in ordine gratiarum alia non minor operari mirabilia. Hoc dico Crucis esse mysterium.

II. **C**rucis fundamentum est Ecclesia. Nonnum Conditor intendit mundum fundare, nempe S. Ecclesiam, ubi nova haberetur natura, nova vita, nova scientia, negotia nova, contractus novi, idque tanta fortitudine, ut Fortia inferi non prevalerent adversus eam. In qua ita constantiter essent incolae, ut mons Sion, sic psallente David. Quale futurum gignit fundamentum adificij adeo constantis & solidi? Ad hoc Crucem erigit, quae est mare amarum, mare in quod omnia delinunt flumina peccatorum, tribulationum, adversitatum & ignominiarum. Narrat Suidas quod Athenienses, quos mundus coluit ut omnium sapientissimos, viro pauperi, quem omnes opprobriant adversitates, iactura bonorum, famulis, honore filiorum domus, & vix illi inquam Crucem superimponerent; hanc etenim celebrabant ut mare tribulationum, adversitatum, & calamitatum: imo & in Christo hoc advertimus: nam cum ad illam pervenit, a Propheta talis videtur, ut eum nominet *Vicum dolorem*, in quo cruci affixum omnes timeant, sicut dicitur & affixionum: vade in illa suspensus exclamare possit: *Veni in altitudinem maris*. Hoc mare peccatorum, cruciatuum & ignominiarum statum ut noni mundi & Ecclesiae suae fundamentum. Hic solidatur *Universi qui habitant in ea*; tota etenim soliditas & Ecclesiae consistentia nascitur, de Crucis, omnisque virtus qua possit fructum profert copiosum. Hinc flumina scaturiunt Sacramentorum, quibus rigatur ipsa & secundatur; hinc fontes ebulliunt gratiarum, remissio culpae, iustificatio peccatorum, gratia iustorum, gloria demique beatorum. Hinc emanat fides Patriarcharum, spes Prophetarum, charitas Apostolorum, fortitudo Martyrum, scientia Doctorum, perseverantia Confessorum, penitentia Monachorum, puritas Virginum: *Cruce sua sic audio perorantem D. Leonem Pontificem fons est omnium benedictionum, & omnium causa gratiarum*. Quomodo idcirco, ut dixit Apostolus: *Nos autem gloriosi oportet in cruce Domini nostri Iesu Christi, in quo est salus, vita & resurrectio nostra*. Hoc est illud fundamentum, *ut aqua terra sic Crucis orbem sustinet*: ita D. Chrylost. Ita ut nulla sit fides, nulla spes, nulla charitas, poenitentia nulla, nulla remissio peccatorum, nisi per Crucem, nec una bonae cogitationis potest herbula in anima pullare, quae non ab ipsa dependeat. Idcirco nomen eximiet: D. Ch. y. est. Cruci impendendum est *Cruce fundamentum Ecclesiae*.

III. **A**thenienses quid per Crucem significarent.

D. **I**o. Ser. 8. de I. aff. post. mod.

D. **C**hr. **H**ode **C**ruce **T**imo 3.

§. 2. **M**aiori proprietate vocatur Crux Christi arbor vite spiritualis Ecclesiae, quam illam quam Deus plantavit in paradiso ad vitam corporea conservationem.

EX praedictis declarat D. Augustinus, illa veritas illius: *Secundum Aes ligni vita erant dicitur puli mei*: quae de Cruce intelliguntur, quae probante D. Damasceno veritas vocantur *Lignum vitae*, quam arbor illa quam Deus in medio Paradisi collocavit, ad vitam corpoream conservationem. Afferit Deus tanto tempore populum suum victurum, id est Ecclesiam suam, quanto durabit arbor illa: vix pretiosa in illa etenim atque de ex illa dependet. Hinc rationem petimus quae Evangelista D. Ioann. testatur Christum proposuisse Nicodemo. Erat Nicodemus Princeps Synagoga bonae viri intentionis, & militate conspicuus, quamvis enim esset Magister in Israel, cognovit tamen Christum dignitate Magister superiorem etenim iste poenitentis eius operibus intellexit & creditur Magistrum de caelo: venisse nos vitam aeternam ab eo audire: quem inlustrat verget ut alicui in vera instruat Theologia. Hanc enim illi Christus praelegere; atque primum eius vitam principium, necessarium requirit nomen esse, novam naturam, novum mundum, novos homines, novam vitam, novum agendi modum, novam denique negotiorum actionem: *Amen dico vobis quis renatus fuerit de novo, non possit introire in regnum Dei*. Obstupescit Nicodemus, & exclamat: *O Domine quomodo possunt haec fieri? Quomodo possit homo nasci, cum sit senex? Quomodo est haec Domine doctrina quam profertis? Axioma est philosophicum, quod in contrariis scilicet incipiendum sit a facilliori & frequentiori: sicut qui ascendit in altum incipit a gradibus terrae vicinioribus. Hoc quod tibi ut principium proponis, tanquam patitur difficultatem, etiam dicitur merito: *Quomodo possunt haec fieri? Illi tibi o Princeps, respondet Redemptor noctes, quae enim tibi praedico, nisi magis communi, ut ordinaria huius Theologiae, etiamque Alphabeticum & hic primum est gradus ita terere proximum, ut illum possis capere ex rebus in animo aeternum in domesticis: in tantum ut tibi possim dicere, quod huc usque tibi non nisi retenta praedico, ut *Tyrana dixi vobis*. Non oportet regnum Dei possidere, si sit filius Dei, & huiusmodi.**

no contraheret etenim in omni lege qui ius ad
 regnum habet Patris, filius est, & quod reddidit il-
 lum capient ad illud possidendum, hoc esse di-
 citur, quod ab ipso natus sit: *Sifilius & heredes.*
 Per naturam quā nascitur in terra, non na-
 scitur filius Dei, nec celestis, sed filius hominis
 & terrenus: unde ex hoc ius tantum habes ad
 bona terrena, & ad illa, quæ patris sunt terre-
 stris: igitur ad bonorum celestium possessio-
 nem, & regni Dei consecutionem, natiuitas alia
 requiritur, per quam nascaris cum natura cele-
 stis, & filij Dei.
 Ego me, ait Dominus. Extra controuer-
 sationem est, quod filius habere non possit esse nobis
 deum, & naturam, quā Pater à quo pro-
 ceedit est. Esse nō potest Leo, nisi carius de
 leone natus, nec equus, nisi de equo progenitus:
 oportet quod de terra nascatur, naturam habere
 non potest celestem, nec id quod de carne pro-
 ceedit, esse potest habere spiritus, sed carnis:
 Quia natus est ex carne caro est, & quod
 natus est ex spiritu spiritus est. Cui igitur hæc
 sit natiuitas per quam homo de parentibus
 ratione carnis & terrenis, per hanc habere
 potest naturam spirituales & celestem: *Primus
 Adam de terra terrenus, qualis & terrenus, tales
 & terreni.* Necessaria ergo est alia natiuitas per
 quam nascaris ex spiritu Dei, filius Dei: & hæc
 ego natiuitatem intulio: *Ex aqua & spiritu S.*
 Imper, Princeps Synagoge, hoc tibi sit manife-
 stum nouum requirit mundum, nouos homines
 æterni noui natiuitate nouaque natura, ita ab hac
 terrena dissimilis, ac spiritalis differat à carnali.
 Hæc respa disputat Redemptor noster de fun-
 datione Ecclesie sue, de hoc nouo Orbe cum
 nouis incolis, nouis legibus, & nouis hominibus.
 Domine, super quod noui hanc fundabis mun-
 dationem in Cruce: *Sicut Moyses exaltauit serpentem
 in deserto, ita exaltari oportet filium hominis: ut
 omnis qui erudit in ipsum, non pereat, sed habeat
 vitam æternam.* Quemadmodum remedium, sa-
 lutem vitam respiratiorem, & omnem felicitatem
 eorum quos serpentes momorderant fun-
 dit in serpente erecto in lipite: sic & vitam
 spirituales, gratiam, virtutes, dona, & quidquid
 necessarium requiritur ad æternæ vitæ consecu-
 tionem, dependet à Cruce, & huic inicitur, in
 qua Christus erectus fuit. Et hoc summarium
 est ac nouum Theologicæ celestis fundamentum:
 hæc inquam est lectio fundamentalis, quam
 Christus proponit iis, qui in via cæli docentur
 accipere.

5. 3. Compulerunt Deum peccatā & sacrilega
 populi sui murmuraciones, vt eos omnes de-
 leret per serpentes ignitos, quos immisit.
 Quisquis dum ad eum per penitentiam re-
 currunt, eis contra morsu remedium seorsum
 prouideat.

Complectitur ex prædictis hoc Euangelium
 admiranda mysteria. Ea tantummodo de-
 clarabo quæ S. Crucis spectant arcanum:
 illa quæ ita apposite Deus & Dominus noster à
 mille quingentis & pluribus annis delineauit in
 actu illo serpentis ænei, quæ ita singulari di-
 uinoque spiritu Christus cum Nicodemo collo-
 quutus expendit. Omnis nota est historia scripto-
 re Spiritu S. in lib. Num. Populus hic ingra-
 tudine maxima laborabat, cuius naturam oprime
 nouerat ille & expertus fuerat, qui comparauit
 eum pullo equino feroci, & indomito: Qui ple-
 ne saginatus non alias reddidit gratias, quā cal-
 cibus impetere eum à quo lauitus excipitur, *Im-
 crassatus est dilectus, & recalcitrauit.* Ita recalcit-
 trauit postquam illi Deus aquam produxit de
 petra, suauem adeo ut mellis dulcedinem exce-
 deret: cibumque depluit manna de cælo, An-
 gelicæ manibus præparatum: nec enim pro tali
 beneficio gratias retulit contententes, sed insu-
 per insolentissima contra Deum seditione perti-
 nax recalcitrauit, vili faciens ferculum hoc sibi
 traditum, mille modis nauicabundus Manna de-
 testatus: maculamque diuinæ potentie inuens
 sacrilegam: oblocutus: quod qui parcus adeo
 illi fuerat & auarus, modica vigeret potentia,
 quodque ipsum de Egypto educens, fraudibus
 seduxerat, vbi alia comederat, & cepas in satu-
 ritate. Tantam non fert Deus impudentiam:
 Quamobrem misit Dominus in populum ignitos
 serpentes. Vocatur ignis serpentes, vel accensi,
 vel propter colorem, videbantur enim esse flam-
 ma ignis vehementioris: vel cui magis assen-
 tior) ab effectu, nam mordendo ardens ita ve-
 nenum infundebant, vt momento temporis sin-
 guli ardentissima febre æstuarent, ideoque Spiritus
 S. vocat hoc genus serpentis, peruersum, &
 ait quod inter homines crudeli quodam suore
 serperent, & opinor quod ore ignis scintillas e-
 nomerent: *Superuenit scna bestiarum ira, morsu
 bus peruersorum: colubrorum exterminabatur.*
 Poena hæc culpæ correspondebat.
 Solet Deus (teste Spiritu veritatis) eo ipso pu-
 nire, quo peccator illud offendit: *Per quæ quis pec-*

57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

UNIVERSITÄTS-
 BIBLIOTHEK
 PADERBORN

372
 Sap. II. 27. *tas, per hac & torquentur.* Illorum culpa detractio erat, erantque pessimi murmuratores, quos
 II. *Deus ipis serpentibus comparat mordacibus:*
 Cont. *Si mordax serpens in silentio, nihil eo minus habet,*
 ipe. *qui oculis & auribus.* Venenum linguæ serpenti-
 pena. *na detrahentis, ut ait D. Iacob ignis est consu-*
 Eccl. *mens, ignis est infernalis, ignis devorans homi-*
 10. 11. *nem, famam & delicias proximi: Ignis est in-*
 Iacob *flammas rotam natiuitatis nostræ, inflammata à*
 3. 8. *gebenna.* Lingua murmuratoria serpens est ple-
 num veneno mortifero: *Inquietum malum, ple-*
 num veneno mortifero. Occidit enim honorem,
 famam, auctoritatem, bonumque nomen puellæ
 pudicæ, pietæ coniugatæ, Clerici deuoti, Religiosi
 regulam obseruantis. Hæc quot hodie tales in
 mundo sunt! sunt etenim hæc tempestate homi-
 nes, quales describit David: *Aserunt linguas*
 Psal. *suas sicut serpentis, venenum aspidum sub labiis eo-*
 139. 4. *rum.* Venenum aspidum ignis est: quem nam-
 que mordet, reddit inquietum accenditque ve-
 hemētissimè. Quantos ab aspidibus mortuos in-
 uenimus? Quot honestæ personæ afflictæ ex
 tantis horum serpentum morsibus? Quot mulie-
 res optimæ desolatæ: Sacerdotes, Religiosi in-
 quieti: Iudices iusti, tenaces absorpti tristitia?
 Mittat Deus contra tales remediū: tales quip-
 pe videntur esse de quibus sermo dicitur: *Qui-*
 bus non est incensatio. Non enim emendantur
 Hier. *concionibus, nec corriguntur admonitionibus,*
 8. 17. *nec damno perterrentur, quod alit inferre se*
 conspiciant. O si modo Deus tale deberet im-
 mittere supplicium, quale merentur, quot ignitos
 contra illos mitteret serpentes, atque per hoc fa-
 chy culpam agnoscentes, premiterent, sicut & illi:
 nam oculos quos culpa clauserat, pœna aperuit:
 unde se infuso purgatos dūm lugent fuisse suppli-
 cio, & extra spem omnem salutis, Deo dare ma-
 nus, atque ex toto corde ad eum se studenter con-
 uertere: nam nisi flagris cæli non corrigerentur.
 Psal. *Cum occideres eos, quarebant eum, & remorsaban-*
 77. 4. *tur, & disculo veniebant ad eum.* Proprium hoc
 seruis notatur: nec eum nisi fustibus emendan-
 tur. Ad Moysen recurrerunt humiles peccata sua
 confessi. *Venerunt ad Moysen, atque dixerunt: pec-*
 cavinimus, quia locuti sumus contra Dominum, &
 re, ora ut tollas à nobis serpentes. Quam securum
 erat illis remediū, dum culpam suam pœnite-
 res agnoscerent, & quam citò scelerum Deus obli-
 uiscitur, ad vnam quippe pectorisunctionem
 placatur: *Ipsè autem est misericors, & propitiū sicut*
 Dei *peccati aurum, & non disperdet eos:* Aduerbiū
 cordia. *illud autem quod est aduersarium, magnam*
 habet emphasim, q. d. Quamuis illis nebulones

essent, & seditiosi: ipse autem misericors est, ac
 tantum eorum attendit peccata, quo tunc pœna
 quantum suam misericordiam, ut pœna nihil
 ignoscat. Non eris tu adeo diligens ut in cog-
 noscas logicaliter peccata, & vera pœna conser-
 uatione eorum indulgentiam, ac Deus tunc propi-
 tius futurus sit & misericordiam suam largi-
 tur: tanto etenim eius tenetur delectari, ut con-
 doque non expectet te rogantem veniam, sed
 tantummodo hoc facere proponentem: *Dicit*
 Confitebor aduersum me iniquitatem meam. *Dom-*
 no, & tu remisisti impietatem peccati tui. Misere-
 os suum aperiente, & pro populo peccatore de-
 precante, veniam misericors Deus indulget: tan-
 toque damno remediū præstitit, eductum
 mum: quod tale sit, ut corporis mestrati lan-
 guoribus, & animæ ostendat inuoluntatem.

S. 4. *Serpens anem habente Deo per Moysen a-*
spicite erectum in remediū mortuorum igno-
torum serpentium virtute vnguis sanatus.
quia symbolum fuit Christi in Cruce exaltati.

Fac anem serpentem. & pœna cum per ignem
 qui percussus aspexit eum, vnguis. Anem
 vertit Doctissimi noster Olearius, ex He-
 braeo legi: *Fac tibi serpentem ignem suum ignem.*
 Et pœna illum super lignum. Quod nunc
 duo significat. Primum: ut serpens & illum
 neum feruaret non malle eum scilicet, sed
 igne opere fulorio constaret; hoc accensum
 in fornacem iniiciendo tali succedat fumum,
 ut ignis esse videatur. Secundum: ut se pœna
 color ille flammeus adhaeret, quo fiet etiam
 serpentibus similis, qui vixit no corpore, &
 mordebant, quos vocauerat *ignis serpentis.*
 eleganter dixit: *Pœna pro signo.* ut eum pœna
 idem Olearius serpens ille ignis & per se, &
 dam virtutem non habebat sanandi, sed in
 mortalis erat illi quos serpentes ignis morde-
 rant, etenim dicit, quod Doctores dixerunt
 brazi, natura aris accensum ita moribus à serpen-
 tibus contrariatur ut si quis à serpente pœna
 aspiciat igne flammeos, illico mordeat
 colligo serpentem illum ex se remediū
 quaquâ fuisse sed nomen ex eo quod
 Christi in Cruce exaltati. Quod omne
 Spiritus Dei quando hanc enatrans suffragan-
 lib-Sapientia subiungit: *Qui enim exasperat*
 Qui à vero serpente mortum accepit, si
 sus serpentem inuenerit pœna: *Non per*
 o: *debat, sanabatur, imo potius hoc pœna*
 tem accelerat, sed per se omnium

Non satis illi fute dixisse; Per te, sed Dei vol-
 un omen adiungere, nec posuit illud Iehoua,
 vel Adonai, vel Sarsai, vel aliud quodcumque
 que tunc temporis Deum appellabant, sed Salua-
 torem, volens aperta per illud *Omnium Saluato-*
rem Chriki nomen exprimitere, nempe *Isjum: ipse*
saluam facis populum suum a peccatis suis.
 Mca quidem sententia elegantissimè non potest
 antea redemptionis describi mysterium in illo
 facto, vt prosequitur D. Aug. singula perpen-
 dent. Primò delinquit mirum in modum diabo-
 lum per ignitos serpentes: etenim semper secum
 igoom tormenti sui circumferret, & æternis adu-
 nantur penis: nec non rabidâ furit aduersus ho-
 mines malitia: & hoc quod dixit Spiritus S.
 serpentes illos ira & furore exarsuare: *Sana be-*
ne *serpentes illos ira, profundum deuorat mysterium, à*
 Diu. Ioanne declaratum: nimirum quòd Luci-
 fer ex Angelo conuersus in serpentem, & de coe-
 lo exortus, illud enim locus non est draconibus,
 colubis & serpentibus; descendit ita forens in-
 stantia, nec hominum studens damnationi:
Diabolus descendit magnam habens iram. Sicut
 enim calcar, quo venes illi punguntur, inuidiam
 esse dicimus, unde sufflere non potest, hominem
 ea mente, creatum à Deo, vt bonum illud possi-
 det, quo ipse priuatus de coelo conuerterat, vnde
 conatus est illum occidere; *Inuidia diaboli mors*
creauit in orbem terrarum. Serpenti hic primæ
 uos nostros memordit parentes, atque in illis
 nocens nos; *Adam primus accepit morsum serpen-*
tem cum veneno, inquit Diuus Augustinus, fuit
 mortalis cum veneno peccati, quod est mortale;
Deo enim hominem peccatum intro ut in mun-
dam, & per peccatum mors, & ita mors in omnes
hominis pertransiit.
 Dum quon, proprietate declarat huius vete-
 ni effectum nempe adure, atque incidere; nam
 ex morsu huius serpentis ignis accititur concupis-
 centia nos grauius exurens, quique nostram
 concupiscentiam est, & origo calamitatum; de quo di-
 citur in opime D. August. *Omne peccatum nascitur ex*
auere inflammante. Et vidit ignem in mundo
 D. Ioan. dum ait, *Omne quod est in mundo con-*
cupiscentia est. Atque in eo quod addit, *Totus*
mundus in maligno posito est. Id est in xta D.
 Thom. *In malo igne, vel pessifero igne, tebrri-*
 mortali. Quid remedijs? Conficitur serpens æneus,
 non creba mallei tunitione, sed opere fusorio per
 ignis operationem. Proh quæ mysteria! Con-
 gressu illius declaratur filij Dei Incarnatio, qui
 carnem assumpsit, & vbi, & qua virtute. Per-
 tu sua secunda est SS. Trinitatis per æternæ pella;

vt enim notat D. Hieronymus: æs hieroglyphicum
 est sapientie, quia sonorum est: atque idcirco in
 statua Nabuchodonosor omnes quatuor Hierar-
 chie diuersorum symbolis metallorum indican-
 tur; Græcorum autem per brachia & pectus ex-
 pre; Græcis etenim proprium erat eloquentissi-
 mam suam buccinate sapientiam; *Græci sapien-*
tiam quarunt. Extra dubium est, quin nomen
 Sapientie ob insignes rationes tribuatur filio, ad
 quorum explanationem decreuit Spiritus S. vt
 scriberetur liber Sapientie, & licitum esset A-
 postolo concludere, illum appellando; *Dei sa-*
pientiam. Et alio loco, *In quo sunt omnes thesauri*
sapientie & scientia Dei absconditi. Et hoc ære
 conflatus est serpens, con cctus in vteri virginali
 fornicem cælestis illius Reginae Mariae; *Non*
de complexu marit. li (sic credo cum D. August.)
sed de vtero virginali. Hinc as illud prodic cum
 figura serpentis: sic enim proficitur D. Paul.
Factum ex muliere. Hinc ortum est illud: *Verbum*
caro: & hoc per virtutem ignis, nempe Spiri-
 tus S. iuxta nuntij cælestis expositionem: *Spiri-*
tus Sancti superuenit in te. Quod etiam fides no-
 stra Catholica proficitur: *Qui conceptus est de*
Spiritu S. Insuper meo quidem calculo hoc Chri-
stus in hoc cum Nicodemus colloquio declara-
 uit: postquam eum dixerat, quod ipse serpens
 esset in Cruce esigendus, ad eorum qui morsu
 fuerant salubris remedium: expositurus quæ ra-
 tionem serpens ille formatus esset, adiungit: *Sic*
Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum
daret q. d. Opus fuit igne diuino conuatum,
 & alius qui diuinus non fuisset, potens non fuit
 qui diuino huic æri formam sua virtute largi-
 retur.
 Expendit vterius D. August. quod commune
 est, scilicet serpentem æneum visum quidem
 fuisse serpentem, sed non fuisse: videbatur in
 figura, quam habebat venenum: sed sic ab eo
 liber erat, vt propria, illam figurat: veneni esset
 antidotum. Talis fuit Christus Dominus noster,
 quod phrali quadam diuina declarauit Apolto-
 lus: *Apparus in similitudinem carnis peccati, vt*
de peccato damnaret peccatum in carnis. Locum
 hunc sic Diu. Augustinus interpretatur: *Quid*
hoc vt de peccato damnaret peccatum in carnis. De
peccato humanis peccatum de serpente serpente.
 Quis enim dubitet nomine serpentis appellari pec-
 catum? Ergo de peccato peccatum, de serpente ser-
 pentem: sed de similitudine: quia in Christo nul-
 lum peccatum, sed sola similitudo carnis peccati,
 id est exaltatus est serpens æneus. *Exaltatus est hui-*
usmodi ignis peccati, vt sanaretur ergo peccati
 quia

IV.
 Peccas de no-
 tatur
 sapien-
 tia id
 est fi-
 lius
 Dei.
 1. Cor.
 12.
 1. Cor.
 1. 24.
 Col. 2.
 2.
 Gal. 4.
 Luc. 2.
 35.
 V.
 Chri-
 stus
 venit
 in si-
 militu-
 dinem
 peccati-
 toris.
 Rom. 8.
 D.
 Aug.
 22.
 23.
 24.
 25.
 26.
 27.
 28.
 29.
 30.
 31.
 32.
 33.
 34.
 35.
 36.
 37.
 38.
 39.
 40.
 41.
 42.
 43.
 44.
 45.
 46.
 47.
 48.
 49.
 50.
 51.
 52.
 53.
 54.
 55.
 56.
 57.
 58.
 59.
 60.
 61.
 62.
 63.
 64.
 65.
 66.
 67.
 68.
 69.
 70.
 71.
 72.
 73.
 74.
 75.
 76.
 77.
 78.
 79.
 80.
 81.
 82.
 83.
 84.
 85.
 86.
 87.
 88.
 89.
 90.
 91.
 92.
 93.
 94.
 95.
 96.
 97.
 98.
 99.
 100.

quia misit Deus filium suum in similitudinem carnis peccati. Non in similitudinem carnis inam vera caro est, sed in similitudinem carnis peccati, quia mortalis caro sine ulla profus peccato, ut de peccato propter similitudinem damnaret peccatum in carne propter veram iniquitatem: ille igitur leopards creatus electus fuit in signum huius: fuit ille figura, hic veritas, ille umbra, corpus hic. Hic ergo ille est qui veram in se continet victorem, quia vitam largitur aeternam: quandoquidem ille ex sola representatione poterat veneno serpentum infectis salutem impertiri eum inventibus, quo patere veram salutem vitamque ex hoc arce, si visis fidei oculis illum intreatur; In quo est solus, vita, & resurrectio nostra.

§. 5. Exaltatio nominis Christi eiusque sacratissimi gloria corporis arbori S. Crucis imitabatur, sicut ea quam fecit in serpente serpentis anxi exaltatio.

9 **M**ulta alia consideranda supererant in illa figura: sed tantum expentiam vim, verbi illius Exaltavit, quo Christus Dominus nominis: & quo similiter virtus locutus de figurato: Ita exaltari oportet filium hominis. Insigne panditur hic mysterium, quod Christus suam in Cruce suspensionem vocet suam exaltationem, & quotiescumque de morte mentionem infert Crucis, sic ait: Exaltari oportet: Semel toti populo dixit: Oportet exaltari filium hominis. Alias: Cum exaltaveritis filium hominis, tunc cognoscetis Iam Iam: quia ego sum. Iterum: Ego si exaltatus fuero in terra, omnia traham ad meipsum. Et nunc Nicodemus: Exaltari, oportet filium hominis. Quis enim fortasse dixerit, illum per Crucem non exaltatum, sed depressum potius & humiliatum. Huius sententiae videtur Apostolus: quando pro conclusione humiliationis illius hoc statuit: *Uque ad mortem, mortem autem Crucis.* Quod si respondens, diei exaltatum, quia qui crucifigebatur, in aera subleuabatur: dico, quamvis hoc verum confentiamus, nimis tamen superficialis est ista declaratio. Profundior autem haec est, Christum per hoc praclarum Crucis indicasse mysterium: illa namque eius fuit medium exaltationis. Notat Philo (de quo sic testatur D. Augustinus: *Vix liberius eruditissimus, unus eorum, cuius eloquentiam Graecus Platonis, Latine non dubitant differenciam inter serpentem anem, quem Moyses confluavit opere tutosio, & alios*

vetos; viuosque serpentes: nam hi si saltem debent & in altum se cupiant attollere, pedes terra sustingunt: terra namque peccatorum eorum fundamentum est, cui dicitur est: *Saper pilius tunc gradieris.* Porro fundamentum & fulcrum quo serpens anem engebatur, terra non fuit sed stipes, cui eius imitabatur exaltatio. Homines, ut veri serpentes, si extolli, & in aera cupiant ascendere, terra innuunt, id est bonis temporalibus & terrenis. Ille qui titulum nominis ambie Nobilis, Comitibus Marchionibus, Ducibus Principibus, ut fundamentum statuit terrenis, ma suum illustrius, opes suas praecela vices, possessiones suas ditiores. Illa qua possit ad altorem ascendere qualitates, nihil enim vnum illi mens in coniugem: facultatibus, polichitudine, terrenisque sulcitur.

Subtiliter admodum proposuit Vates Olymptioem sibi congratulante: *Dixi effium inveni idolum in eis:* quod alij legunt: *Idolum in eis, cui solidae innotat, solentem quo fulcitur, qui namque opibus abundat, in illis conde, spemque collo ar, qua peccentur, & obtinet, quod intendit, & eo vique quo desiderat, extetur.* Porro humini generis Alister terrenum non est inuisus, cum omnium indigus facta, nec cui caput inclinaret, habet, nisi Crucis lignum, & in cruce mori debuerit humiliari & abiectus: sic enim audio loquentem *Apostolum Humiliavit semetipsum usque ad mortem, mortem autem Crucis.* Propter quod & Deus exaltatus in lum, &c. Notanda venit emphasis propter quod praclarè declaratur ex consideratione D. Bernardi ad illa verba, quae Christo in Cruce saepe consueverunt impropriebant. *Si filius Dei es, descendas nunc de Cruce, & crederis in me.* Vox erat haec diabolica, & fatua, quae Christo in Cruce ignorabat mysterium; etenim melius ut adoraretur tanquam filius Dei, totusque in eum mundus crederet, ut in legitimum Redemptorem, Regem & Dominum, non erat, quod descendere de Cruce, sed ascendere & moreretur in illa: quocirca si quando illi dicebant de rogabant: *Descendat nunc de Cruce:* ut ante mortem descendere, non hoc obtineret ut exaltaretur, sicut exaltatus modo fuit, suam etenim exaltationem in morte Crucis fundavit, *Mortem autem Crucis.* Haec fulcrum ei ad altitudinem factum & exaltationem submisit.

I. **C**ruc dicitur Christi fti exalta. **10.** **Ioa. 8.** **28.** **Ioa. 11.** **32-34.** **Phil. 2.** **Lth. 11.** **cont. Fau. c. 39.**

6. Ex Christi Domini exaltatione in Cruce regnum accepit principium, quod dixit I-
saia ex quatuor terra partibus efforman-
dam.

MYsticis omnino verbis expoluit Vates hoc Evangelicus Isaias, in quibus ex communi iudicio nedum Doctorum SS. & Catholicorum, ad litteram de Messia loquitur, sed etiam Rabbiniis ipsis consentientibus. Primum, eius adfert natiuitatem & progeniem stirpem ex familia David per eiusdem filiam, dicens plantae symbolis; *Egreditur virga de radice Ioseph de.* Deinde natiuitatem eius prosequitur, *Et ad mortem & sepulturam eius, quam variatur fore gloriosam, & subiungit, Et lenabit signum in nationibus, & congregabit profugos israhel, & dispersos Iuda colliget a quatuor plagis terrae.* Postquam Evangelista Div. Ioann. quod Caput in Concilio contra Christi vitam, cum dicit Pontifici, veritatem enunciauerit in sententia quam decessit, animo licet diabolico, & iniqua moris intentione; *Expedit ut unus mirator hominum populus, scilicet Christus, mors etenim illi necium erat & fundamentum, quo sibi videretur filij Dei & predestinati, qui dispersi per mundum vagabantur; quos iam inter innumeros invidiositate ceteros, Gentiles interpretos, alij inter diuersas orbis terre nationes, nempe Iudaeos. Ut autem omnes coadunaret, atque ex eis unum colligeret Regnum, vnaque Ecclesiam super quam pater domino Christus regnaret, adoraret, & super omnes Principes & Monarchas exaltaret; expeditur ut mortem suam stabilet, & quasi fundamentum huius omnis monarchiae Regni sui collocaret. Quod Euangelista dicit mortuoso factu, ait Vates, declaratur mortis genus, futurum in Cruce verbis illis: *haec signum in nationibus.* Sumitur metaphoram a Principe & Duce potentissimo, qui regnum sibi cupit subiugare, vel a tyranno in ille occupatum extorquere, suaque corona victor adiuuare. Hoc primum agit: vexillum attollit, multitudinem congregat, milites contra se fortissimos. Intendit Redemptor noster eandem Regnum sibi conuicere, quantum ad gloriam corporis, nominis sui glorificationem admissimam sedis ad dexteram Patris seorsum, iudicemque visorum mortuorumque consilium: nobis autem aeternam gloriam vitaeque beatitudinem adipisci. Hoc primum ut dex*

inclutus aggreditur, milites conuocat, & eam praetendit annuntiat proclamatque conquestio.

Haec fuerunt illa proclamaiones quas D. Mattheus & D. Marcus testantur primas fuisse, quas proposuit mundo predicaturus Euangelium: *Copit Iesus predicare. Panis uinum agit: appropinquauit enim regnum colorum.* Et hoc prolocutus intentum, animum militibus excitans, exprobat & declarabat quis populus tali necessarius esset. Stratagemati: fortis nimirum & animosus: etenim arduum est & multi laboris negotium, quod vites requirit non vulgares. *Regnum colorum vim patitur, & uolens rapunt illud.* Sed sicut ad hoc statuendum est quasi in fundamentum & primò omnium vexillum; *Elevabit signum:* hoc fuit ipsa Crux: quandoquidem statim eam ostentauerit & extulit dicendo: *Si quis uult uenire post me abneget semetipsum, & tollat Crucem.* Extollunt omnes Duces sua signa suis apta militibus, Romani Aquilas, Castiliani Castella, Leonenses Leones, Aragonenses rubra pepla; vexillum autem Christi est Crux; *Signum sibi hominibus,* vocauit ita illud ipse Christus. Cum autem primus ipse prodeat in arenam, hoc quoque vexillum apprehendit; nam non sine speciali diuinoque mysterio dixit hoc D. Ioann. *Vanilans sibi crucem exiit in eum qui dicitur Caluarie locum.* Illud *Exiit* significationem habet militarem: Egressus Ducis qui tendit regnum aliquid inuadens; & hoc ipse D. Ioann. declarauit quando Dominum hunc conspiciens egressum, certaminis indutum armis, eodem usus est verbo; *Exiit vincens ut uinceret.* Exiit illostris ille triumphator, ut superaret atque in triumphum duceret hostes sibi insensibilimos, daemones, mortem, mundum, & infernum. Ad hanc exitus conquestioem contulit, sibi que comprehendit; *Elevabit sibi,* id est ad illustriorem victoriam & triumphum, proprium suum vexillum, illud in aera erecturus. *In eum qui dicitur Caluarie locum;* hic certum erat arena certaminis destinata, quod inuadens erat, & iudicio D. Pauli contra Principatos & Potestates, *Expoliam Principatus & Potestates;* illos exiens dominio, quod tyrannice possidebant in mundo, omnesque mortales, summa prostravit ignominia, victor ipse ex arena reuersus triumphator, Dominus, Rex; eaque dignitate exaltatus, *ut in nomine Iesu omne genua flexantur.* Itaque cunctis liquet omnem nostrum serpentis exaltationem in ligno perfussit.

II. Sub hoc signo milites conuocantur. Marc. 4. 17. Marc. 1. 15. Marc. 11. 17. Isa. 19. 17. e. 111. Quid significet Exiit Apoc. 6. 2. Cap. 15.

§. 7. *Moriens in cruce Christus eam ad tantum exaltavit gradum, ut ex statu maxime vili & abiecto, quo apud homines in mundo laborabas, digna reddita sit summa adoratioe soli Deo conveniens.*

Legitima fuit illa declaratio quam proposuimus: sed existimo, verbum *Exaltavit*, quo Vates vitur, profundum aliud completi mysterium, quo declarat idem, quo vitur Christus Dominus dum ait: *Exaltavi operis filium hominis*. Apposuit dixit Propheta: *Et habitus signum in nostris*. Nihil in toto terrarum orbis ita vile, nihil ita abiectum, & execrabile nihil ac ipsa Crux, Confirmat hoc D. Paulus ex eo quod dicit, ipsam fuisse: *Iudaeis quidem scandalum, Gentilibus autem stultitiam*. Totus mundus duabus comprehendebatur nationibus Iudaeis & Gentilibus. In populo Iudaico ita contemptui habebatur, & execrationi: ut superbi matu cessarent ignominiam, nec grauiorem iudicarent aduenire viro posse calamitatem, quam si in Cruce moretetur: vnde pronobium hoc erat familiare quod adducit Diuus Paulus ex ipsius Dei testimonio: *Maledictus à Deo qui pendet in ligno*. Cum aliquem videris in Cruce suspensum, illum iudica vt à Deo maledictum, & consequenter sentiam malorum flagnumque calamitatum, quae ex diuina maledictione sequuntur: sicut ex opposito maior nulla felicitas, quam Diuinam assequi benedictionem: *Benedictus Dominus diuinitas facit*. Notat D. Hieronymus aliter legi: *Maledictio Dei, qui appensus est*. Nudum crucifixus contemnitur vt à Deo maledictus, sed vt ipsa maledictio in abstracto, quod iuxta bonum Logicam, declarat quod in ipso, qui ad eam deueniebat locum, omnia essent mala, nihilque in eo notaretur, ob quod non maledicti mereretur. Hoc ipsum Textus manifestus exponit, in quo mandabat Deus, vt crucifixos eodem die deponerent, & terra reconderent, nec aere suspensio, relinquerent: de talibus enim timendum foret, tanis repletos esse vndeque sceleribus, vt aere ipsum inficerent, & mortiferam luem in populo prouocarent: *Non permanebit cadaver eius in ligno, sed eodem die sepelietur: quia maledictus à Deo est, qui pendet in ligno, & nequaquam contaminabis terram tuam*. Quod si apud Iudaeos ita Crux odio habebatur, non minori illam Gentiles execratione reiciebant.

Refert Suidas Atheniensibus in more palatum, (quibus mundus sapientie palmae praeceteris deferebat) vt homini ex humanis meritis descendenti miseris obruto, opibus charissis, & illis mortuis, ignominia affecto, grauius se praeter & potius oppresso languoribus Cruce superinponerent: q. d. Ecce malorum omnium colleuius: ecce calamitatum miseriarumque ceptaculum. Domestice nouimus quod mox D. August. & declarat eius Commentator, significans ex Plinio: quod dum Franci, conuenienter Romam perdituri & incensuri, consti miseriam occupare Capitolinum; hic etiam erat praecipuum Romanorum propugnaculum, nocte tenebras suo stratagemati conciliarunt; Romani canes alebant, quos vigilantes stauerant, quous solent illi somno indulgere patiori & attentiori, illa tamen nocte grauius obdormierunt: verum tamen Galli imperum facientes, dormientes eos abus, ceperunt aniles videri existentes ita fortiter exclamare vt cultores somno excitarent, & necessitate adhibita ferocissimis Gallis oppositis. Posthac nocte delectu tanquam, & animum diligenti, decursum emansuri, vt in honorem anserum vnus conuertit, & columellae imponeretur seu flecto, quous illum Deorum coetus aggregarent a quo in supplicium tanquam vnus sumeretur, & crucifigetur, atque in facti memoria quocumque tali mortis supplicio afficeretur. Vt videtur quod anseres non possent alius extolere, quous illos Dijs suis statere collaterales ita colliguntur: euentes tantum desidant, & suo modo illis nomina notare: nihil inueniuntur hinc conuenientius, quam illos probro Cruce suspensum, ita vt sicut altare Deorum, in quo collocabant anserem, ita erat honoris quam maximi, ita opprobrij nota esset vilissimi: crux quous canem puniebat. Insuper in his factis verbis illa Ciceronis quae tantopere ponderat Iulianus Firmian (quem D. Hieron. suo carissimo vt virum eloquentia discretissimum commendat) dicens quod in istis eloquentia Romanae hae verba sunt. *Cicero Romanum vnus super verberare scelus, interimere pro patriciano*. Quid igitur in cruce agere? q. d. Hoc facile capiat cuius Romanum ad tantam decorem sui posse miseriam, quod si in hanc fortunam laboratur, non est quod vitra progrediarur. Nunc intelligo quam artificose, & eloquenter declarat Apostolus summam Christi Saluatoris humiliatiorem. Eius praecipua

1. Cor. 1. 23. **Crux** nihil maledicta.
Gal. 3. 13. **Deus**.
1. 23.
Rom. 10. 11. **Pro.**
In c. 3. **ad Gal.**
Deut. 21. 23.

alitudinem: *Quicum in forma Dei esset.* Deus
 erat, non rapina, sed natura, atque ex conse-
 quenti, essentiam habebat qua nulla præclarior
 nec esse potest nec comprehendi. Humiliare se
 vidus & reipsa humiliavit, formamque accepit
 servi: *Formam servi accepit.* An descendere
 potest inferius? Potest: nam & Angeli cæli, &
 non assumpsit formam, nec naturam Angeli,
 sed inferioris: *In similitudinem hominum fa-*
ciat. An gradus datur inferior? Datur: *Humilia-*
uit se, ut seque ad mortem. Videtur hic gra-
 dus videri: *Cum omnium terribilium terribilissi-*
ma se mori. An aliquid his datur profundius?
 Omnino: moxi etenim absolute, non est igno-
 rancia, sed omnium suprema est in cruce mori:
Mortem autem Crucis. Descende ulterius: jam
 non est quo descendat inferius: sicut non est quo
 superius ascendant, quam ad formam Dei, sic non
 est quo descendat inferius quam ad mortem
 Crucis, ignominiosam Igitur ascendit: voluit ex-
 altari Christus, regnumque obtinere, & nomen
 super omne nomen hereditare. Quid agit manu
 Crucis hanc apprehendit, illamque extollit:
Extollit signum in nationibus. Inter omnes mu-
 strationes, inter illas ipsas, quæ crucem sic ve-
 nihil amplius & aspernabantur, & abominaban-
 tur, sic extollit, ut altius non possit, ad digni-
 tatem adeo sublimem, & tantæ gloriæ eminentiam
 ut Deus cum tota sua essentia, habere nequeat,
 de extremo ad aliud excellentiorem. Quocirca
 sic illum exaltat, ut modo fulgeat super Reges
 eorum coronis infesta splendidior, & super Cæ-
 sares de hostibus erumpit hum ducentes illustri-
 orem, nec non super Pontifices in apice Thiaræ
 tum locum, super cæcos, super sidera, super
 Patriarchas, Prophetas, Apostolos, Martyres
 Angelos omnes, novemque choros beatorum
 spirituum, super B. Virginemque sibi parem non
 habet, eamque ita Deus sibi comparem statuit,
 reddiditque illustrem, ut eam velit adorari, atque
 eadem colli reverentia, & adoratione qua Deus
 ipse: illudque fiat non ex gratia quæ Cruci fiat
 à creaturis, sed ex eius debito dignitati.
 Neminem credo latet quod S. docet Theo-
 logia tres esse species adorationis, quibus res
 sanctas & supremas omnium reueremur: *Dulce,*
Hyperdulce, & Latria. Quæ ex earum nascuntur
 conuenientia. Res excellentiam habent ex ea quam
 à Deo participat atque eo quod illi sunt vicinæ
 quia vero illi sancti sunt vicini, adorantur: *Ado-*
ratione Dulce, hoc est super omnia naturalia:
 eorum etenim dignitas omnem illam excedit
 quam dare potest & habere natura. Quia vero
Hyperdulce, & Latria, Tom. IV.

inter omnes excellentissima est Virgo Maria,
 quia Deo magis vicina, & propter participatio-
 nem dignitatis cuiusdam supremæ Deoque promi-
 ximæ nempe quod Mater sit Dei, quæ in genere
 parentelæ, omnium suprema est, & sicut dicit
 D. Thom. infinita: honor illi tribuitur & ado-
 ratio præclarior, quam ceteris sanctis, quæ dicitur
Hyperdulcia. Deo autem, Sancto sanctorum,
 sancto per essentiam, totius sanctitatis auctori,
 atque in sua essentia infinito &c. suprema ex-
 hibetur adoratio, quam dicimus Latria, qua illi
 ut omnium auctori corpus animamque submit-
 timus. Ad hunc eminentiæ gradum Crucem ex-
 tulit, ut eodem hoc cultu honoretur, eademque
 hæc adoratione adoretur, in quo Dux hic illu-
 strissimus: *Fecit potentiam in brachio suo,* imple-
 uique illud *Exechielis: Sicut quia ego Dominus,*
qui exaltavi lignum humile. O quam exaltata
 fulget Crux, illam adorant, reuerentur, eique
 prosteruntur, homines, Angeli, imo & ipsa
 Virgo Deipara.

§. 8. In gratitudinem quod Crux medium fuerit eminentissima Christi exaltationis, illam ipse Saluator ita exaltavit, ut ipsa sublimius etiam per absolutam Dei potentiam nequeat exaltari.

Non hoc egit Dominus nulla motus ratione:
 hæc etenim nobis in ipso verbo Euangelii
Exaltavit indicatur. Est Saluator noster si-
 quis alius, à gratitudine commendabilis: sic ut
 etiam calicem aquæ celorum velit regno com-
 pensare. Et voce præcæcis promulgavit, quod in
 compensationem eius quod quilibet egerit: *Cent-*
uplum accipiet in hac vita, & in futuro vitam
æternam. Sicut Petro illam rependit confessio-
 nem: *Tu es Christus Fils & Ecclesie sue consti-*
tuit caput: & Magdalene pariter syonem
 soluit, quam idcirco toti mundo reddidit cele-
 berrimam, ita ut nomen eius pari pede cum Eu-
 angelio Christianique nomine diuulgaretur: *Ubi-*
enique predicatum fuerit Evangelium istud &c.
 quia vel semel furcifer ille latro honorem eius
 defendit, promittit illi locum in regno suo dig-
 niorem. Quid Crux in gratiam Christi fecit?
 cum esset omnium creaturarum abiectionissima,
 medium tamen extitit, quo Christus super om-
 nes extolletur creaturas. Ita testatur D. Paulus
Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad
mortem, mortem autem Crucis. Quid inde haurit
 D d d d commodi

Luc. 12
 Eccl. 10
 17. 14

Et

Philip. 2. 8.

2. 8.

commodi: Propter quod & Deus exaltavit illum,
 & dedit illi nomen, quod est super omne nomen, ut
 in nomine Iesu omne genua flectatur caelorum, ter-
 restrium & inferorum, & omnis lingua confitea-
 tur, &c. Medium Crux fuit ad tantam Christi
 exaltationem, & hoc ex Davide toties repetit
 Ecclesia vel iudeis Iudeis, qui hanc conati sunt
 scripturam eradere, & vitiole Christo magis glo-
 riosam: *Dicitis in nationibus: quia Dominus regna-
 vit a ligno.* Regnum hoc per lignum obtinuit:
 lignum hoc principium fuit regni illius & fun-
 damentum. Idcirco vates dixit Evangelicus: *Da-
 bo clavem David super humerum eius.*
 Angelus inemeratæ Virgini filij Dei conce-
 ptionem annuntiatum sic de illo præfatur: *Da-
 bit illi Dominus Deus sedem David Patris eius, &
 regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius
 non erit finis.* Obventurus erat & possessurus Re-
 gnum David: setimo non est de temporali, sed
 spirituali regno nempe S. Ecclesia; regnum hoc
 est, de quo dixit: *Constitutus sum Rex ab eo super
 Sion montem sanctum eius.* Videamus autem quis
 illi ad hoc paratus sit ingressum? Cuius hæc vo-
 catur clavis regni familiae David. Claves insi-
 gnia sunt Regiæ possessionis, & domas traditæ
 seu Civitas, consignando elus claves: dum autem
 Pater Crucem filio consignat, quid aliud facit,
 quam claves illi tradere: his etenim ius & bene-
 & titulum regni huius eminentissimi. Ut autem
 hoc intelligeremus, dixit, quod clavam hanc sta-
 tueret super humeros eius: etenim centum est
 quod de materialibus non loquatur clavis, sed
 de Cruce: hæc namque ius Regni tradidit. Ean-
 dem ob causam idem dixit Propheta, de Chri-
 sto factus est: *Principatus super humerum eius.*
 Quod Tertul. a. D. Ambr. b. & D. Aug. c. ele-
 ganter de Cruce interpretantur, quam Propheta
 nominat Principatum eius. per eam figuram quæ
 causam sumimus pro effectu: etenim de Cruce
 pendet Christi Principatus, ut D. Petro credimus
 prædicanti hoc Iudeis mysterium: *Iesum quem
 vos interemistis suspendentes in ligno. Hunc Princi-
 pem & Salvatorem exaltavit Deus &c.* Nam con-
 grediantur: *in ligno & exaltavit Deus:* etenim
 hoc alterius fuit medium. Si Crux igitur ea sit
 per quam ita fuit exaltatus, quid eius gratia Chri-
 stus efficiet? Ea est Christi consuetudo, ut plura
 faciat in eius gratiam qui sibi servit, quam ille,
 qui servit, eius gratia faceret. Christo famulata
 est Crux, quo tam insigné obtineret triumphum,
 honorem & gloriam, qua non posset amplio-
 rem. Plus autem pro illa Christus facere non po-
 terat, nec conueniret: ut minus faceret,

quam illum attollerere & exaltare ad tantam ho-
 noris & gloriæ dignitatem, ut ab inferioribus
 potentia non posset sublimius exaltari: quod
 dem ipsam ad propriam sibi exultare altitudi-
 nem in ratione honoris, quæram est obtem-
 perantia ad quam per Crucem Christus victo-
 riam: *si in nomine Iesu omne genua flectantur cae-
 lorum &c.* Hæc igitur eminentissima illi tribu-
 tur altitudo, ut ad Crucem præsentiam. *Omne genu
 flectatur caelorum, terrestrium & inferorum.*
 Nullum coram ea caput manet erectum, nullum
 cooperatum, nullum obliquum: sed universales
 omnes incurvantur diaboli, omnesque potentia
 inclinentur: Reges, Imperatores, omnes Patri-
 chæ, Prophetæ, Apostoli, Martyres, & omnes An-
 geli, Archangeli: *Omne genu caeli, soli & infer-
 ni, etiam illius quæ sibi pacem non agnovit, &
 super omnes est choros exaltata.* Maria Vir-
 ginis Deique matris eminentissima.
 §. 9. Ad amplio-rem Crucis gloriam, tanto
 tempore durabit, quanto gloriosum Dei
 regnum; quia ab utroque Sanctorum gloria
 dependet & beatitudo.
 Hoc aptius exponemus supposito id quod
 memini in D. Chryl. me legisse, nec
 certum habeo, Crucem scilicet, in qua
 Christus mortuus est, in celo tempore esse duraturam.
 Extra controuersiam est in die iudicij mortuum
 omnino subvertendum & delendum, ut nihil
 mansurum sit nec paruum quid nec magnam
 ram quæ in eo producta notauimus. Ita in
 stem habeo D. Pet. *Adveniet dies Domini ut sit
 in quo caeli magne impetu transibunt, elementa
 calore solvantur; terra autem, & quæ in ea sunt
 opera, exurentur.* q. d. fiet totius orbis rotatio.
 Cessabunt caelorum motus, omnia elementa per
 ignem purificabuntur, & crescentia
 tur quæcumque in illo opera produxerunt: pla-
 nta, arbores, planta, lapides, gemmae, &c.
 &c. nihil supererit præter elementa, homines,
 caelos, Angelos, & malos in inferno. & bonos
 in Paradiso. Nihil omnium decrevit Christus, ut
 Crux sua semper falsa perseveret & pari
 regno Dei tempore permaneat: illo etenim
 verba interpretor Hier. *Secundum dies ligni
 eius, erunt dies populorum eius.* Aequaliter perdurabit
 quomodo fecerit? si Crux corruptibilis
 Deo, præsertim cum illam eo loco staret, ad
 quem nulla potest accedere corruptio in celo
 nimirum Empyreo. Nec ab illo loquens
 D. Hier.

22.
 22.
 Inc. 1.
 33.
 I.
 Crux
 clavis
 est re-
 gni.
 4. 2. 6.
 2. 1. 3.
 60.
 1. 1. 1.
 3. 4. 5.
 71. de
 temp.
 1. 1. 1.
 3.
 II.
 Quæ
 sit glo-
 ria
 4. 1. 1.

D. Hier. qui hæc verba Isaie verba: *Eris Domini nominatus in signum æternum quod non auferatur*: interpretatur de Cruce: nec enim satis est eam vocare *Signum æternum*, sed insuper ait: *Quod non auferetur*. imo potius semper Christo Dominus vultus super omnes Sanctos adhibet collatibus, quatenus semper principia gloriæ sue & beatitudinis, nempe Christum & Crucem intencatur.

Quot nostrum bonum dependet non à Chel-
 la solo, nec de Cruce tantum, sed à Christo per
 Crucem, & à Cruce per Christum, sicut salus à
 baptisimus mortuorum non pendebat: ex solo æ-
 ro dependente, nec à solo stipite sed ab utroque:
 hoc est à serpente erecto in stipite. Christus lo-
 cus nos nequaquam redimeret, aut nostram ope-
 rationem salutem: cum ipse huic proposito con-
 trarium dicit: *Nisi granum seuerentis cadens in
 terram mortuum fuerit, ipsum solum mouet*: Sed
 nec ipsa sola: rursus iofundere poterat vitam, cum
 in se mortis tantum & supplicij esset instrumen-
 tum. Remedium salutis pendet ab utroque à
 Christo in Cruce, & à Cruce cum Christo. Id-
 eodem bene dicit D. Leo Papa. In Cruce potestas
 est crucifixi: & per Crucem virtus operatur di-
 uina. Et ambo coniunxit Apof. *Mibi absque glo-
 riam, nisi in Cruce Dominus nostri Iesu Christi, in
 quo est salus, vita, & resurrectio nostra*. Non in
 Cruce sola, sed in Cruce Christi, & non in
 Christo solo, sed in Christo crucifixo ex his no-
 tis pendet salus, vita & resurrectio. Hinc alio
 conceptu ab illo quem supra declarauimus di-
 uinito, capimus quod dicit D. Ioan. quando egit
 de egrellu Christi ex pratorio Pilati ad opus no-
 stræ Redemptionis: *Et bannians sibi Crucem, exi-
 it in eum, qui dicitur Caluaria locum*. Voluit
 hac loquendi phrasi significare D. Ioan. instru-
 mentum, quod ad periculum contra inimicos as-
 sumptum, quo nostram operatus est libertatem &
 redemptionem: *Bannians sibi Crucem*. Eo modo
 quo possimus dicere quod Sarcophagus egressus in
 terram contra Philisthæos sibi sumptis. hoc est,
 velut particulare instrumentum mandibulam ad-
 m. & sicut dicitur quod ille qui conuentio-
 nem acriter diremperunt ad hoc gladium arri-
 git: vel quod vir illustris aprum cernens,
 proficiens eum occisorius lanceam manu contor-
 nit.

Atque hoc loquendi modo profundum expla-
 nat. D. Ioan. mysterium sapientis in SS. literis re-
 putamus: quod scilicet, Christus glorietur, solum
 in se, sed etiam in virtute nostram petegisse re-
 demptionem: *Tortular calcans solus, de gentibus*

non est vir meum: nam idcirco eo tempore quo
 manum operi perfecte apponeret, inhibuit mi-
 nistris, & satellitibus, ne quemquam suorum at-
 tingerent: *Si ergo me quis uiderit, finis est abire*.
 Quinimo tunc Petro educente gladium & auri-
 culam Malchi præcedente, confestim eandem
 sanitati restituit: ostendens huic nostræ redem-
 ptionis operi, nullum aliud impendendum fore
 brachium, nullum aliud fundendum sangui-
 nem, quam solum, nec arma alia, nec Petri gla-
 dium applicandum. Sola ea Cruce erat, quam
 applicabat, & quam sibi assumptis in auxilium,
 vnde illa sola armatus descendit in arenam: *Et
 saluabis mihi brachium meum, & indignatio mea
 ipsa auxiliata est mihi*. Egregius loquendi mo-
 dus: solum brachium meum mihi subsidio fuit
 ad opus peragendum humane redemptionis: ipsa
 mea in lignatio mihi succurrit. Sumit ab eo me-
 taphoram quod tibi contingit, quando ad fo-
 res domus te canis molestus suis turbat latra-
 tibus: paulatim enim in eum excandescis, &
 hæc te bilis excitat, ut nullo aduocato amico
 aut adiutore robustiori, solus egrediaris, so-
 lus baculum arripas quem ad manum paratum
 inuenis; & feruente motus indignatione, quæ ea
 est, si Aristoteli credimus, quæ calcar addit vi-
 retque brachio suggerit, illud mouet & adiuuat,
 Iesu illum adeo vehementi percomas quo caput
 illi distindas, aut collas effringas, quo domum
 tuam hac libera molestia latratum, Eo plane
 modo Christus canem excepit infernalem, nobis
 continuo adlatrantem, nosque grauiter oppri-
 mentem: in illum enim incandescens solo Cru-
 cis prodir stipite armatus eum debellaturus: ita-
 que à Christo per Crucem, & à Cruce per Chri-
 stum tota nostrorum, Sanctiorumque omnium
 pendet opranda felicitas.

Hæc Pater æternus in persona summi Pon-
 tificis Eliacim de Christo locutus dixit apud I-
 saiam: *Figam illum paxillum in loco fidelis, & su-
 pendens super eum omnium gloriam domus patris
 eius, vasorum diuersa genera, omne vas paru-
 lum, à vasis craterarum, usque ad omne vas mi-
 nimum*. Metaphora sumitur ab eo quod familia-
 re est in arboribus & officinis agricolatum: assi-
 gunt parietibus stipites, atque ex eis suspendunt
 claues, aratra, ralia, ligones, harpogines om-
 niaque operis instrumenta. Statuit Pater æter-
 nus Christum & clauis quasi confixit in pariete
 Crucis, quam elegantè inscribit locum fidelem,
In loco fidelis, ut nequaquam aut confringatur, aut
 deficiat, vnde epithem emanauit quod Eccle-
 sia Cruci adscribit: *D d d d a* *CRUX*

10a. 28.
 11a. 65.
 5.
 IV.
 Simi-
 ludo.
 16. 23.
 17a. 22.
 24.
 V.
 Chri-
 stus
 paxil-
 lus est
 fidelis.

UNIVERSITÄTS-
 BIBLIOTHEK
 PADERBORN

Cruce fidelis inter omnes Arbor una nobilis.

Nullum extitit lignum adeo à casu securum, nec malus natus ita frangi nefcia, ut arbor hæc Crucis fortissima. Ab hoc diuino firmoque stipite, Christo in Cruce, suspenduntur omnia belli instrumenta, vasque musicorum omnigena, & maxima & minima. Duo nouimus esse genera Sanctorum: nonnulli sunt penitentes, quos bene comparaueris agricolis qui dolore multo & labore terram arant excolunt, & rigant: alij sunt innocentes, quos nulla unquam peccati mortalis labe inquinant; similes hi sunt musicis, qui cum quiete, & consolatione musicam consueunt bene temperatam, varijs virtutum exercitijs, horum & illorum instrumenta pendunt à Christo suspensio in Cruce: quod lacrymarum & penitentiarum Magdalene sunt efficaces, & dolor D. Paulo continuis sit utilis, si Petri gemitus & plandus alicuius sint meriti, si disciplinæ & corporis castigationes Sanctorum valorem habeant: hæc omnia à Christo dependent in Cruce suspensio. Et si in Patriarchis fides uina commendatur, si in Prophetis spes certa laudatur, si Apostoli charitate vigeant inflammata, si quis stupeat inuincibilem in Martyribus fortitudinem, si quem rapiat admiranda Doctorum sapientia, si Virgines puritate splendant: omnia dependent: & virtutem hauriunt à Christo in Cruce suspensio. Quod si Confessarius absoluat, si Prædicator cor moueat auditoris, si Sacerdos consecret, & aqua in Baptismo emundet, & oleum in Vnctione purificet, hæc omnia tribus Christo in patibulo Crucis fixo. Si peccatores iustificentur, si iusti gratiam obtineant, si beati gloriam, hæc cuncta Christo ascribenda sunt in Cruce crucifixio. Idcirco dicit Isaias: *Suspendent super eum omnem gloriam domus patris eius.*

Onnis itaque cæli gloria de Christo dependet Crucifixio: vnde ratio posebat, ut in celo perpetuus esset huius principij ac gratiarum omnium gloriaque conspectus. In eum finem enim Christus & Crux visus beatorum perpetuum gratumque obiectum, & vtrumque adorabunt, Christum scilicet, ut vidit D. Ioan. quem in forma agni quasi occisi seniores adorabant, cædonas suas coram eo deponentes, & gratias illi referentes infinitas. Crucem autem venerabuntur ut instrumentum quo tantum illis bonum communicauit, sic illos audio Crucem adorantes & saluantes: *Salus Crux sancta, salus mundi gloria, vitale lignum, vitam ferens omnium.* *Ad adorandum, et Crucem uisificant, per te re-*

dempsi, dulces Decus saculi, semper laudatus: in per tibi canimus, per lignum ferui, per te sumus beati. Hoc est illud lignum exaltatum: nam illud fuit Christus exaltatus, & per Christum ad summam gloriam fuit ipsa Crux exaltata.

§. 10. *Crucis signum in aeternum erit. Primò: significat te per ipsam debere tuam assequi salutem, sicut per ipsam Christus suum assuetus est regnum. Secundò: te totum esse Christi. Tertiò: ipsam esse contra inimicos tuos forte propugnaculum.*

ERECTUS fuit serpens æneus in superbo signum. Et exaltata est Christi Crux in signum. Eleuabit signum in nationes: omnibus etenim seruit nationibus in quibus, quæ signat D. Damascen. Primum est: ad salutem salutem: nam si videndo Crucem intelligimus lam fuisse per quam Christum regem obtinuit suamque exaltationem: tuam quoque non laudat assecutus absque cruce: quoniam patrum scriptis seruus ille, qui sibi persuaderet posse ad interiora palatii conscendere meliori stili quæ Rex suus, & Dominus. His apponit de quo loquitur D. Petrus *Christus passus est pro uobis relinquens exemplum ut sequamini uos passus: & hoc conformiter illi quod Deus dixit omnibus: Dicitur ad omnes (sic D. Mar.).* *Si quis uult post me uenire etc. uelut Crucem. Ad eundem est signum (inquit D. marcal.) qui ab alijs distinguitur, sicut antiquitus circumagitur.* Signum ut ex eo te cognoscas, & patefacas, non esse tui iuris sed Christi, & quidquid in te est, ad Christum pertinere. lam doctrinam non est Christianam, eam igitur animo recolis. Quærimus: eluc Christianus? Respondet: *Respondeo: que, per Dei gratiam. Quid significat Christianum esse? hominem Christi. Quod est signum hominis Christiani? S. Crux etc. quid per te significas? Ego tibi hoc declarabo. Tibi de eum comparas, quæ erat alterius, per exemplum illam reddidisti tui ubique propriam, que ex ea auertitur quidquid in ea peccata debebat dominus, & tantum in ea remansit quod tui Domini & iuris est. Ut ostendas hæc esse tibi propriam, ad portam sue fronsignam affige arma tua seu insignia familie pariter manifesta: q. d. Domus hæc & quidquid illa est, eius est domini cuius hæc sunt insignia. Homo domus tua à diabolo peccati*

VI. Peni. acutes & Innocentes à Cruce dependent.

VII. Crucis enciclium.

Psalmi ut inimici nostri. Dixit Propheta, & D. Paulus addit: *Eramus natura filij ira.* Venit deus filius carnisque emit: *Lam non estis vestri,* inquit, Apollolus. Cuius ergo sumus? eius qui vos erit. *Empi estis pretio magno.* O quale pretium, quale mundus numquam vidit, quale nunquam credidit: sanguis filij Dei: *Pretiofo sanguinis Agni immaculatis:* testatur sic D. Petrus. Quinto hoc perpetuo Sancti in terra profitentur & in celo gratias illas crebro repetentes: *Redemimur si non Domine in sanguine tuo.* Redimere est Removere, nunc emere quod iustum erat. Eramus Dei per creationem, nos ipsos diabolo tradidimus: recuperavit nos sibi Christus emique sanguinis sui dignissimo pretio. Ut autem hoc fiat manifestum, necessarium est fronsipicio huius Domini arma prefigere: quoniam sunt hæc?

Crux: Signum filij hominum. Sit in fronte, ore, pedore totoque tuo corpore, ut omnibus innosces, te hominem esse Christi, esse Chilibanum, hoc est quod iam in domo tua nihil sit eros Domini qui illum possederat diaboli, videlicet sed omne quodcumque tibi est ad illum spectat, quod emit illum, sibi que comparavit. Eo sine Crux locatur in parte capitis principali, nempe in fronte, ut significetur quod omne quod in illo est capite, ad Christum pertineat eius que sit possessio. Omnes cogitationes curæ, discursus, memorie Christianæ, esse debent de Christo. Igitur sit in ore: nam, ut ipsa veritas Christus ait, cor tui est porta, ut nove timus nihil inde egredi debere, quod honori Christi non sanuletur. Inde transferat ad pectus, quo declarat omnes agendi modos qui inde scaturiunt, esse de Christo; atque in tei veritate quo manifestes quod totas sit Christi, cum in te non sint nisi cogitationes, verba & opera Christi. Scita tei a'icui cuiuspiam pertingit innotat totam esse illius. Videbis ad hunc periculum multos adterri faccos, multaque lagennæ, & signatæ suam habent affixum signum. Hæc illas est mercatoris illa alterius, nam hoc significat, quidquid in his continetur, illius esse cuius est signum.

Ex his concludit quæ sit rationi disforme, quod in homine Christiano inveniatur aliquid quod sit mris diabolici, vel Gentilis, cum signo Christi armisque sit insignitus. Quod si ita tueri, iusta ex causa poterit contra nos ex ostulare meliori iure quam de illis, de quibus apud Ezechielem querelas deponerat gravissimas. Apprehendit Deus Prophetam atque in spiritu t. ant. misit illum in Hierusalem, Sanctuarium illi deponit, monstrat incipere de illo conquire: Domine,

sic illi Videas, quare nonne hoc templum tuo nomini consecratum? Vtique: verumtamen perfodit parietem atque intro reperit bufones, lacertos, scorpiones, & insecta venenata, quibus seniores Israël adolebant incensum. Ingredere (inquit) aliud cubiculum: fodit Propheta, & ingreditur, invenit autem quasdam mulieres libidinolas ploratum edentes & eulammis querens causam: mortem desent Adonis Veneris Amasij. Progredere ulterius ait Deus: perfodit & invenit in Sanctuario iuvenes nonnullos tantâ sacrilegos impudentia, ut dorsum verterent tabernaculo, illudque sanis exciperent non tolerantis. O Propheta: an hæc tibi videntur posse tolerari? Templum meo nomini consecratum, armisque meis insignitum ita violari? Hoc tibi sæpe contingit. Sanctuarium ex Dei: **Templum Dei sanctum est, quod estis vos;** ita D. Paul. loquitur de domo Dei, & ait: *Qua domus sumus nos.* Insignitam illam video armis Dei; Crux scilicet: sed tria hæc ingrediamur cubicala. In capite: Heu cogitationes! **Omnes cogitationes in malum.** Quis verbis explicet vanitates, lascivias, immunditias, fraudes quæ hoc in capite agitantur? An serpens sit aliquis qui hoc non ingreditur? Superbia, ambitio, libido, dolus, quibus incensum tuarum adoles sollicitudinum. Aliud deinde cubiculum oris ingredere: **Sepulchrum patris est guttur eorum, lingua sua dolose agebant.** Iuramenta contra Deum, detractiones infames contra absentes, conumelia contra presentes, ut nihil prætereas illibatum. Si nunc cordis ingrediaris cubiculum operum tuorum originem; quam non seclaris iniquitatem? quale non committis peccatum? Eia homo Christi, hoc in fronte signam affige, hoc Davidis proponendo: *Cogitabo pro peccato meo:* & implens illud quod Salomon in iustis extollit: *Cogitatio eorum apud Altissimum:* & hoc ex eodem Psalmista: *Cogitatio hominis constituitur tibi.* Statue in ore signum & dicito: *Quidquid hinc egredietur Dei laudes,* & magna resonabit. Statue signum in corde, & dicito: *Tibi dixit cor meum: exquisivit te facies mea.* **Cor meum & caro mea exultaverunt in Deum vivum;** & absolute statuas: *In me sunt Deus vota tua.* Non habeo, nec habebis Domine, quidquam, quod tibi non placeat.

Tertium: quod signum sit aduersus inimicos nostros defensionium. Hæc (sic lege apud D. Damalc.) *Clypeus atque armatura, & strophæon est, aduersus diabolum.* Crux (sic audio D. Chryl. st.) *Scutum perpetuum aduersus omnes triumphos, denitio diaboli.* Secebat D. Anton. ut refert D. d. d. d. 3. Alia

1. Cor. 3. 17
2. Cor. 3. 17
3. 17
IV.
1. Crux
2. nobis
3. est in
4. signa
5. da.
6. 19.
7. Sap. 5.
8. 10.
9. 17. 50.
10. 11.
11. 12.
12. 13.
13. 14.
14. 15.
15. 16.
16. 17.
17. 18.
18. 19.
19. 20.
20. 21.
21. 22.
22. 23.
23. 24.
24. 25.
25. 26.
26. 27.
27. 28.
28. 29.
29. 30.
30. 31.
31. 32.
32. 33.
33. 34.
34. 35.
35. 36.
36. 37.
37. 38.
38. 39.
39. 40.
40. 41.
41. 42.
42. 43.
43. 44.
44. 45.
45. 46.
46. 47.
47. 48.
48. 49.
49. 50.
50. 51.
51. 52.
52. 53.
53. 54.
54. 55.
55. 56.
56. 57.
57. 58.
58. 59.
59. 60.
60. 61.
61. 62.
62. 63.
63. 64.
64. 65.
65. 66.
66. 67.
67. 68.
68. 69.
69. 70.
70. 71.
71. 72.
72. 73.
73. 74.
74. 75.
75. 76.
76. 77.
77. 78.
78. 79.
79. 80.
80. 81.
81. 82.
82. 83.
83. 84.
84. 85.
85. 86.
86. 87.
87. 88.
88. 89.
89. 90.
90. 91.
91. 92.
92. 93.
93. 94.
94. 95.
95. 96.
96. 97.
97. 98.
98. 99.
99. 100.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

V. Athanas. vitæ illius confcriptor, asserere diabolum ita crucem expauescere, vt per illam, contra tam ferocem inimicum securam, tutamque habeamus defensionem. Origenis sententiam vt pulchram non libenter omiserit: *Quid timentis dæmonia? Quid tremunt? sine dubio crucem Christi in qua triumphati sunt, in qua exuti sunt principatus eorum & potestates. Timor ergo & tremor cadunt super eos, cum crucis signum in nobis videtur.*

Exod. *riti fâcliter fixum* Cape similitudinem: canem inter duas apprehendisti portas, cui baculo ossa confregisti: quàm primum alius videt te baculum assumere, Euro fugit ocyus: recordatur etenim eius quem collum in terra prostrasti.

Christus canem diabolum apprehendit in monte Calvarie, & violento crucis baculo illi ossa comminuit, tantis valet illa viribus, ex quo verberate sic contractus & collisus ingemuit, vt quo momento quis baculum illum arripit fugam incipiat velocissimam, totaque illi terra motica videatur, nec eo præsumit accedere, vbi hæc crucis contemplatur insignia. Pati fratrique meo D. Vincentio Ferrariensi puellam adduxerunt lymphaticam seu arrepticam: cum autem à diabolo vit Dei quæretet quâ ratione puellam intraisset, respondit: quia illam vidit, incertum & rudam, cum enim in quodam loco terribilis existeretur terre motus, vbi plurima conuenerat hominum multitudo, omnes se crucis signo, hæc solâ puella excepta munierunt. His conuenienter innumerate referuntur historie à Sanctis conscriptæ, sed mihi satis sit illa, quam tantum, & merito quidem extollit D. Greg. Naz. de Iuliano Apostata, erat hic Christi eamque crucis hostis intensissimus, & persecutor acerbissimus: omnes etenim Imperij sui vires nervosque, eius delendæ memorie tyrannus impendit. Erat diabolo confederatus: die quodam tanto à dæmonebus si rote comprehenditur, vt illi fauces occluderent. Illico signum hoc apprehendit, cruce in sibi efformat, voc feratur: *Per signum crucis.* Et ecce cetera illa mirba diabolica in auras euasit, eumque reliquit incolumem. O vires supra omnes inimici vires superiores: si tanta polleat crux potentia, vt illi, qui eandem hostis persequebantur, exerant, & ei minime credit, tanto succurrat subsidio, talique ab hostibus triumpho liberet: quid non operabitur in illo qui illum adora, illi credit, atque ex toto cordis affectu eam sibi iungit? hinc habeo.

Ep. 18. consilium à D. Hieron. datum Demetriadi. *Claudas cubiculum peccatoru, & crebro signaculo crucis munias frontem tuam, ne exterminator Egypti in te locum reperiat, sed primogenita que apud Aegyptios*

perierunt, in tua mente seruentur. Vbi D. Hieron. indicat quod clarius expressit D. Damasc. nempe signum, quod Isaaciar et Dæi præcipua formantur, ne percutiens Angelus domum suam ingrederetur, fuisse signum crucis ex latere in Agni efformatum.

Hoc est signum illud, quo tota redemptio facta celestis, quam diuinus ille sponus miris effectibus laudibus, prædicatque horum herbos cum cõstitiferis tum salutiferis amoenissimum: & quocumque eius cussor: *Horius conclusus fons igneus.* Hoc est signum illud est quod Angelus in frontibus eorum imprimit, quos seruate vult in nobis, ne à gladio cadente interficiantur. vt testatur Propheta Ezechiel. Hinc velis addiscas, ne vquam ad quietem te componas nocturnam, nisi te prius hoc diuino crucis signo munieris, quatenus te Deus eius virtute à Principibus etiam tenebrarum, qui noctibus potissimum dilosentur, quærentes quem deuotus hoc signo non praeminuit, etenim in huius solus vix ne libet ualut Iudæos eiusdem tamen mortalis inimicissimam de nocte per deserta prædicentem in quodam lim quoddam ingressus est, quo impudens canone terunt diaboli, quem conspicientes amigere non præsumperunt: quia se salutifero crucis signo munierat, licet in eum non crederet. Hoc fufius, enarrat D. Gregor. Apposuit præpositum nostro hos laureatus Poeta Chr. Stramus D. Prodenius vestis composuit.

*Fas cum vacante forma
Castum petis cubile
Frontem locumque cordis
Crucis figura signat,
Cruce pulis omnes, men,
Fugunt cruce conuicta,
Talis ascata signo.*

Ne de strato asurgas nisi formato super te hoc Crucis signo: ne de domo exortas illa non præsignatus, quatenus eius virtute Deus te à peccati uis saluum eripiat, que tibi diuina potestate possunt occasiones. Iter non arripas nisi crucem præmiseris, vires etenim tibi ministrant ad victoriam, & mente tua hoc sedulo premittes quod Deus Imperatori Constantino scriptum referunt Eusebius & D. Cyrillus Hierosolymitanus, etenim die medio prædico ablatum ipse ipsos clarissimos solis radios Crux illi apparuit in aère splendidissima, tuncque illis illud, vt in tenebris illis offunderet, hæc epigraphæ: *In hoc signo uincet.* Hoc etenim fuit quod Imperator, ostendit dum assumptis sibi in titulum. Si pernicitatis lamenta Retuiguit suscipias, in hoc signo

vices. Si processum intendas, si faustam nego-
nom tiorum directionem exoptes &c. In hoc
signo vices.

§. II. **CruX perpetuus est Prædicator nobis in-
dians que faciendâ conveniamt. Nebis et-
iam exponit quid sit peccatum, qualis sit
amor Dei: nec non docet nos patientiam,
obedientiam, pietatem amoreque inimico-
rum.**

Quartum adducimus; signum est quod tibi
eius restitit memoria quod agendum
est, atque velut perpetuus Prædicator tibi
quod expediat significat. Consulto omnibus præ-
dentissime D. Chryllostom. vt secum si fieri pos-
sit, semper deservat crucis insignie, **Signum Cru-
cis.** Si non, saltem ex alia materia; tam propter
fructuosos effectus, quam vt tecum habeas Præ-
dicatorem, qui muto silentio distinctis loqui-
tur quam omnes eloquentissimi totius orbis lo-
quentur prætores. CruX hæc tibi declarat, si
vires prætoris aures, quid sit peccatum;
quod admodum ad eius remedium necessarium
fiert in ea Deum occumbere, quanta sit Chri-
sti gratia, cum vt eam tibi resunderet, require-
re, vt ipse sum in illa profunderet sangui-
nem. Ipsa tibi de monstrabit qualis sit amor Dei,
in quo vitam pro suis exposuit inimici is I. C. te do-
cet patientiam, obedientiam, pietatem, dile-
ctionem inimicorum; quâ de causa, vt aliis di-
ctum vocatur à D. Chryllostomo; **CruX iusto-
rum consiliarius.** Quam sapienter egit Princeps
ille Syrix Naaman, cum enim per Eliseum à
lepra sua emundandus esset, abire reculavit, nisi
primo locum honorum onus burdouni de tellure
conferret, quod tibi pro heræ concessit, dum su-
per hoc consultam ab eo exposcit, quarems re-
terius in Syriam ab idolis post hæc non fallere-
tur, nec cum Regis furor averteret, vt illi do-
monstraret, terram illam quam secum defese-
rat, pedibus calcantem Elisei, verum futurum il-
li prætoriem; sicut in nostris Tractatibus ex-
ponimus. Insignis profecto Prædicator, quo
Naaman in seruitio fideique Dei I. I. ael constans
perseveraret, erat tellus illa quam pedibus cal-
cantem Eliseus, & per quam animæ suæ salutem
est allecutus. Tecum deservit terram illam, quam
secum calcavit Eliseus Christus Dominus, S. Cru-
cem intelligo. Hæc illa terra est, quæ illum
sustinuit firmumque roboravit; hæc illi lectu-
ra in quo mortem egruit; illum tecum deter-

to; veniam illum auscultares, qualiter tibi præ-
dicaret, quando diabolus te ad inhonestâ pellit,
cit, vt in mentem tibi veniat, quam carò Deo
pia steterit emundatio; quandoquidem vt illum
obtineres sanguinem suum fuderit in lavacrum;
vt exhiberet sibi gloriosam Ecclesiam: quam vt ve-
nustam pulchramque redderet aquam & sangui-
nem cordis sui tradere non dubitavit. Quam
efficaciter tibi proponeret, vt pauperi à te elec-
mosynam flagitanti eam largireis cum ea quam
tibi in Cruce præstitit Deus, fuerit vitæ suæ &
sanguinis effusissima, manus retinens perfora-
tas. Quam concinnas tibi rationes proponeret,
dum ab ira vehementer nimis incandescis: vt
patientiam consideres; quam in illa Deifilius
obnutescens ostendit; vt nec in vno quidem
verbo tot eum potuerint calumniæ & iniuriæ
perturbare. Idola lignea muta erant: **Os ha-
bens & non loquentur.** CruX autem lignea ita di-
vina pollet eloquentia, vt in ipsa tibi sanguis lo-
quatur à Christo profusus: **Melius loquentem
quàm Abel.** Veteres illi Idololatræ ligna consuli-
bant, erant etenim eorum idola ex ligno fa-
briata, nec eos poterant iustitiam & accede, per-
cundare, & conlule Crucem &c.

His tandem finem imponamus sacra illa
Cruce Litaniâ quam D. Chryllostom. compo-
suit, in quâ ex epithetis, quibus illam describit
& honorat, eius poteris virtutem agnosce: **Cru-
cis. Et si nosse desideras charissime, virtutem Cruceis,
& quonia possim ad eius laudem dicere, audi Cru-
cis. spes Christianorum, CruX resurrexio mortuorum.
CruX cæcorum dux, CruX desperatorum via, CruX
olanderum baculus, CruX consolatio pauperum,
CruX resurrexio diuinitum, CruX destructio super-
borum, CruX male uentium penna, CruX aduer-
sus demones triumphus, CruX deusio diaboli,
CruX adolescentium pedagoga, CruX sustentatio
impum, CruX per desperatorum, CruX nauigan-
tium gubernator, CruX periculantium portus,
CruX obfessorum murus, CruX pater orphanorum,
CruX defensor viduarum, CruX infirmorum consilia-
rius, CruX tribulorum requies, CruX patulo-
rum custos, CruX verorum capus, CruX senum fi-
nis, CruX lumen in tenebris statentium, CruX Ra-
gam magnificencia, CruX senum perpetuum,
CruX insensitorum sapientia, CruX liberum
seruorum, CruX Imperatorum Philosophia,
CruX lex impiorum, CruX Propbetiarum præco-
natio, CruX annuntiatio Apostolorum, CruX
martyrum glorioz, CruX monachorum absti-
nencia, CruX Virginum castitas, CruX gau-
diuinæ Sacerdotum, CruX Ecclesie fundamen-**

Ephes. 5. 27

Ps. 119. 91

Hebr. 12. 28

1. Cor. 13. 3

1. Tim. 2. 15

1. Pet. 2. 21

1. Pet. 2. 21

1. Pet. 2. 21

1. Pet. 2. 21

1. Pet. 2. 21

1. Pet. 2. 21

1. Pet. 2. 21

1. Pet. 2. 21

sum. *Cruz orbis terra cautela. Cruz templorum
struio. Cruz idolorum repulso. Cruz scandalum
Iudaorum. Cruz perditio impiorum. Cruz innali-
dorum virus. Cruz agrotantium medicus. Cruz
emundatio leproserum. Cruz paralyticorum re-
quis. Cruz esurientium panis. Cruz sumentium
fons. Cruz pudorum proteclio.*

IV.
Dia-
boli
con-
sus cō-
tra
crucē.
Ser. 56.

Optimè diabolus hanc nouit Crucis virtutem,
& quanti nobis hoc signum referat: cum nul-
lum non mouerit lapidem sub quo thesaurum
huic omnibus incognitum absconderet, atque ab
Ecclesie oculis procul amoueret. Non hoc eum
lacebat, inquit D. Ambros. nauim sine malo non
posse navigare, nec vela vento dare sed cerissi-
me perituram: Ecclesia sine Cruce nauis est ma-
lo destituta: hunc nauis auferamus & tranquilla
manens ventorum exponetur iniuriis. Et hoc
callebas, Crucem exercitus Christiani esse vexil-
lum; milites deperdito vexillo animo languer-
eunt, fugamque arripiunt. Tantas adhibuit vi-
res ut permittente Deo ad ampliozem nominis
sui gloriam, eam sub terra Iudaorum manibus
occiduerit, idque tanto temporum intervallo, ut
nulla de Cruce memoria superesset. Quocirca
proditor hic inimicus, ut refert D. Ambros. ad-
uertens plurimos Christianos ad locum il-
lum confluere oraturos qui eo modo Crucis

viuam seruant memoriam, Gentiles existimant
ut in eodem loco templum Deæ Veneti con-
stitum consecraret: ut inde sic Christianos et
pelleret, nec amplius eo conuenirent; ne que
forte sibi perfraderet eos Deæ Veneti honorem
exhiberet: quo factum est ut quasi omnia me-
moria interiret loci in quo S. Cruz laeta et
scandita.

Porro quando Domino placuit suam hoc the-
saurum latere Ecclesiam, Regnam exiit
Helenam, eamque in somnis admonuit, ut Hiero-
solyman tendere thesaurum hunc quaerere
ubi illum magna adhibita diligentia tandem in-
ueniret: atque ad certiotem confirmationem
quod illa eadem esset, in qua Christus expa-
uerat, diuina patra legimus miracula, ut
re liceat Ecclesie: *In preclara saluifera Crucis
inuentione, Passiois tua miracula subsistit. Quod
beneficium eminentissimum: Inbelemus legi-
mur & exultemus tali ditati thesuro, tali signi-
muniti; talique vexillo ad pugnam armati, de-
camusque semper: Adoramus te Christe. Quod
medicinus tibi, quia per S. Crucem tuam redempti
mundum, perfecta Redemptione in hac resper-
gram, atque per gloriam in aeterna semper
nam. Amen.*

FINIS TOMI QUARTI ET VLTIMI.

